

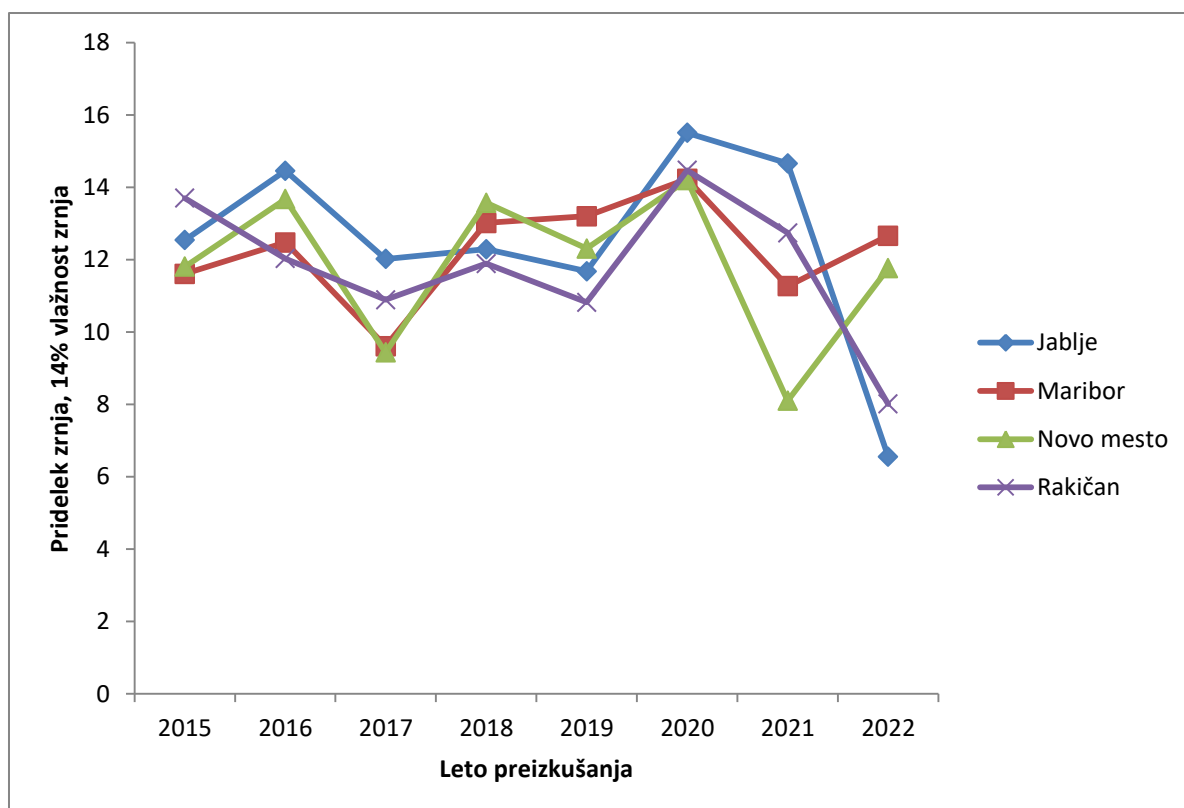
## Uvod

Koruza (*Zea mays* L.) sodi v skupino enoletnih toploljubnih rastlin in je poljščina, ki jo v Sloveniji najpogosteje pridelujemo. Njen delež v setveni strukturi se je v zadnjih letih ustalil na približno 68.000 hektarjev, kar predstavlja približno 38 odstotkov njiv.

Pri pridelovanju poljščin je uporaba sort, ki so prilagojene na rastne razmere, imajo dober pridelek ustrezne kakovosti in so dovolj odporne proti boleznim in škodljivcem pomembna za uspešno pridelavo. Že omenjeno je, da je koruza je pri nas najbolj razširjena poljščina. To opažamo tudi po številu sort na tržišču, kjer je z naskokom pred ostalimi vrstami številčno najbolj zastopana. Kljub temu, da imamo letno v preizkušanjih do 100 sort koruze ocenjujemo, da zajamemo manj kot polovico sort, ki se pri nas pojavlja. Razlogov za razširjenost koruze je več, med njimi je v prvi vrsti pridelovalni potencial koruze, kjer v naših pedoklimatskih razmerah z koruso na enoto površine najceneje pridelamo največjo količino energije. Navedeno je zanimivo za živinorejo, kjer lahko s pridelavo koruze ob večinoma majhnih površinah na KMG zagotavljajo krmo. Dodatni razlogi za razširjenost so še enostavnost pridelave, kjer je koruza tehnološko gledano razmeroma enostavna za pridelavo, dostopnost mehanizacije potrebne za pridelavo ter delujoče odkupne verige.

Po drugi strani pa je koruza med najobčutljivejšimi vrstami za sušo, vročinske strese in točo, vremenskimi pojavi za katere je predvideno, da bodo v prihodnjih letih naraščali. In njena občutljivost na sušo se je v lanskem letu ob pomanjkanju padavin tudi pokazala v praksi. Na najbolj prizadetih območjih rastline sploh niso uspeli nastavitvi tvoriti storžev, in posledično so bili izpadi pridelkov veliki. Največje škode so bile na njivah, ki niso primerne za pridelavo koruze oz. pri poznih setvah koruze kot naknadnega posevka. Suša ni delala škode v enakem obsegu v vseh pridelovalnih okoljih, kar opazimo tudi s podatkov našega preizkušanja sort. Če smo v Jabljah (osrednja Slovenija) ter v Rakičanu (SV Slovenija) opazili zmanjšane pridelke zrnja za 50 in 35 % v primerjavi z 10 letnim povprečjem, v Mariboru in v Novem mestu pa smo tudi v lanskem letu opazili skoraj povprečne pridelke zrnja. Pri silazah smo opazili manjše razlike, predvsem pa kakovost silaže je bila dobra in je nadomestila energijsko vrednost na enoto površine zaradi nekoliko manjšega pridelka sušine.

Ob abiotskih vplivih je pričakovano, da bodo naraščali tudi biotski vplivi. Razlike med sortami koruze v preizkušanjih so velike in izhajajo tako iz fenoloških in morfoloških karakteristik sort ter genetsko pogojenih virov odpornosti na pomembnejše bolezni. Prepoznavanje hibridov, ki so tolerantnejši na abiotske in biotske strese in omogočajo stabilno pridelavo v različnih razmerah je med prioritetai prilagajanja pridelave koruze. Prepoznavanje in introdukcija napredka pri žlahtnjenju koruze v obliki priporočanja hibridov, ki so ob enakih pogojih pridelave (npr. pri enaki količini dodanega mineralnega N itd.) sposobni tvoriti večji pridelek ima v naših razmerah velik pomen. Ena od značilnosti Slovenije, s katero se radi pohvalimo, je njena raznolikost. A ta raznolikost nam obenem predstavlja izziv pri pripravah priporočenih list, saj težko zajamemo hibride, ki bi bili primerni za vse pridelovalne razmere pri nas.



Grafikon 1. Primerjava povprečij pridelkov zrnja sort FAO skupine 300 med lokacijami in leti preizkušanja. Opomba, padec pridelka v Novem mestu v letu 2021 je posledica poškodb poskusov zaradi živali.

Kmetijski inštitut Slovenije že vrsto let izvaja neodvisne poskuse, s katerimi ugotavlja primernost in potencial pomembnejših rastlinskih vrst ter sort za pridelavo v Sloveniji. Rezultati preizkušanja so objavljeni na naših spletnih straneh ([https://www.kis.si/JS\\_POLJEDELSTVO/](https://www.kis.si/JS_POLJEDELSTVO/)). Neodvisnost pri preizkušanju nam zagotavlja financiranje preizkušanja s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS v okviru Javne službe v poljedelstvu. Preizkušanje hibridov koruze traja 3 leta, v kolikor je vprašljiva zanesljivost rezultatov (npr., zaradi neugodnih vremenskih razmer), se preizkušanje lahko podaljša za eno leto. FAO skupine 100-400 se preizkušajo na lokacijah Jablje, Rakičan, Maribor in Novo mesto. FAO skupine 500-600 se preizkušajo na lokacijah Ajdovščina in Bilje. V preizkušanje se vključijo hibridi, ki se tržijo na slovenskem trgu ter hibridi, ki bi zaradi specifičnih lastnosti bili primerni za introdukcijo k nam. Rezultati teh poskusov predstavljajo vir podatkov za pripravo priporočene sortne liste koruze za zrnje in priporočene sortne liste koruze za silažo, kamor uvrščamo hibride, ki v preizkušanju odstopajo od dolgoletnega gibajočega povprečja preizkušanja.

Želimo vam dobro izbiro hibridov ter pridelovalno leto, ki bo ponovno naklonjeno pridelavi koruze.

Dr. Aleš Kolmanič

Kmetijski inštitut Slovenije